

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΝ ΓΙΩΡΓΟ ΓΚΟΤΖΟ, στο Δημοτικό Ραδιόφωνο Ιωαννίνων.

Δευτέρα πρωί 16-3-2015 ΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ ΤΗΣ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑΣ ΒΑΓΓΕΛΗ ΓΙΑΚΟΥΜΑΚΗ

ΓΚ-Υπάρχουν όρια στην ενδοσχολική βία;

ΦΜ-Καταρχήν πρέπει να πούμε συλλυπητήρια στην οικογένεια του Β.Γιακουμάκη, να σταθούμε αλληλέγγυοι και ειλικρινείς απέναντί τους, γιατί οι άνθρωποι έχουν ταλαιπωρηθεί πολύ και ζουν ένα φαινόμενο πρωτόγνωρο για την Ελλάδα, να χάσουν το παιδί τους που ζούσε μακριά από την οικογένεια, μακριά από τον τόπο της καταγωγής του, διαμένοντας μέσα σε μια θεωρητικά ασφαλή εκπαιδευτική δομή, για να σπουδάσει. Αυτό είναι βαρύ πλήγμα για μια οικογένεια, να χάνει το παιδί της μακριά από τον τόπο καταγωγής, σε τέτοιες συνθήκες και με τέτοια αβεβαιότητα, όπου η απώλεια να κλιμακώνεται μέρα με την μέρα. Είναι μεγάλο μαρτύριο, η απώλεια αλλά και η αβεβαιότητα.

ΓΚ-Αυτή η κλιμάκωση της αναμονής; Η ελπίδα που αναμειγνύεται με τον φόβο;

ΦΜ-Είναι συγκλονιστικό συναίσθημα, γιατί όσοι έχουμε ζήσει τέτοια συναισθήματα, εγώ προσωπικά δεν τα έχω ζήσει, αλλά τα ακούω από ανθρώπους που τα έχουν ζήσει, είναι ένα μαρτύριο. Αυτή η αβεβαιότητα με την πιθανότητα του θανάτου μέσα της. Ο θάνατος και η αβεβαιότητα μαζί. Η απουσία του προσώπου αλλά και η αβεβαιότητα της απουσίας που οδηγεί προς το ατελείωτο μαύρο.

Τώρα για το σύνδρομο του εκφοβισμού, το έχουμε συζητήσει πολύ τον τελευταίο καιρό, συζητάμε για αυτά στην Ελλάδα πλέον, αλλά δεν κάνουμε τίποτε ώστε αυτά να αλλάξουν. Είμαστε δυστυχώς άνθρωποι που λέμε πολλά, αλλά κάνουμε λίγα. Ο εκφοβισμός είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο που οφείλεται στην διάχυτη κοινωνική βία που υπάρχει στην Ελλάδα. Όπως ξέρετε τα τελευταία χρόνια, κλιμακώνεται μια αντι-θεσμική συμπεριφορά, το φαινόμενο της κοινωνικής ανομίας, της έλλειψης σεβασμού του ενός ανθρώπου προς τον άλλο. Η προκλητική αγένεια, ο τσαμπουκάς και η βία που απορρέει από αυτά, η απόλυτη αποθέωση της ατομικής συνθήκης, του ατομικού συμφέροντος και του εγωισμού, μαζί με την έλλειψη της δημοκρατίας και την επικυριαρχία της αμορφωσιάς που κυκλοφορεί στην Ελλάδα, έχει οδηγήσει σε τέτοια φαινόμενα κοινωνικής βίας τα οποία προφανώς όπως καταλαβαίνετε, αφορούν περισσότερο τις δομές που είναι δεύτερης κατηγορίας που διαδράμουν απαραίτητες, δεν φυλάσσονται, δεν επιτηρούνται τα δρώμενα εντός της, όπως είναι μια γαλακτοκομική σχολή στα Ιωάννινα και που σε αυτήν την δομή, υπάρχουν άνθρωποι που κατά κανόνα είναι αδύναμοι, υποβαθμισμένοι, προέρχονται από χαμηλά κοινωνικά στρώματα, κατάγονται από αγροτικές κτηνοτροφικές οικογένειες και είναι μαθητές χαμηλών επιδόσεων.

ΓΚ-Πολύ ενδιαφέρουσα παρατήρηση γιατί δίνετε μια άλλη διάσταση κ.Μωρόγιαννη. Συνδέετε το φαινόμενο της σχολικής βίας με αυτό το φαινόμενο της σχολικής ανομίας. Η σχολική βία έχει, να το πω έτσι, κοινωνικό ή πολιτικό περίβλημα;

ΦΜ-Φυσικά! Δείτε την αποθέωση του φαινομένου του βαρουφακισμού, αγένεια, προκλητικότητα, επιθετικότητα, εξυπναδισμός, η απόλυτη επικράτηση ενός δυνατού. Το 1906 ο Ρόμπερτ Μούζιλ, ο συγγραφέας της εφιαλτικής νουβέλας, « νεαρός Τέρλες » θα είχε γράψει κάτι αποκαλυπτικό για τον υπουργό Οικονομικών της Ελλάδος. Παραπέμπω στο βιβλίο του Ρόμπερτ Μούζιλ, το οποίο περιγράφει ένα αντίστοιχο φαινόμενο βίας μέσα σε μια ιδιωτική σχολή στις αρχές του αιώνα στην Αυστρία. Ο Βαγγέλης Γιακουμάκης είναι ο Μπαζίνι του Μούζιλ, ενώ τον βαρουφακισμό εκπροσωπούν ο Ράιτινγκ και ο Μπάινεμπεργκ.

ΓΚ-Οι εκδηλώσεις νεολαίας εντάσσονται σε αυτό το συσχετισμό που κάνατε πριν από λίγο; Δεν είναι λίγο άδικο για την εξεγερσιακή μορφή στην νεολαία;

ΦΜ-Δεν υπάρχει νεολαία, δεν υπάρχει κίνημα νέων, δεν υπάρχει τίποτε. Η νεολαία είναι απύσχα σήμερα από την κοινωνική ζωή. Υπάρχουν μικρές ομάδες οι οποίες κινούνται στα όρια της νομιμότητας, υπάρχουν ομάδες παραβατικών εφήβων στα γήπεδα, υπάρχουν ομάδες παραβατικών εφήβων στα Εξάρχεια και σε πολλές άλλες εκδηλώσεις που δεν θέλω να αναφέρω περισσότερα, όπως π.χ. στα πανεπιστήμια. Η νεολαία είναι απύσχα, είτε ζει τα σαδομαζοχιστικά φαινόμενα όπως στη γαλακτοκομική σχολή είτε καταναλώνει. Η πιο ευημερούσα ομάδα, εργάζεται ή φεύγει από τη Ελλάδα για να ζήσει πιο ανθρώπινα.

ΓΚ-Θα ανοίξω εδώ μια παρένθεση, η νεολαία φεύγει από την Ελλάδα, γιατί έχει μια άλλη αντίληψη που αξίζει τον κόπο να παλέψει;

ΦΜ-Φεύγει από την Ελλάδα, γιατί δεν μπορεί να παλέψει εδώ που το πλαίσιο είναι εντελώς αρνητικό, τόσο όσον αφορά την εκπαίδευση, αλλά και όσον αφορά την ουσιαστική ζωή. Η αναξιοκρατία, η οικογενειοκρατία, ο νεποτισμός και η έλλειψη δημοκρατίας κυριαρχούν και απωθούν τους νέους με ευρωπαϊκή νοοτροπία.

ΓΚ-Ας επιστρέψουμε στο θέμα του σχολικού εκφοβισμού, υπάρχουν κάποια όρια, όπως ήπιος ή βίαιος εκφοβισμός από ψυχολογικής άποψης;

ΦΜ- Ο σχολικός εκφοβισμός είναι ένα είδος βίας που ξεκινά από τον δυνατό και απευθύνεται στον αδύναμο, τον ανίσχυρο και αναιρεί την αποδοχή του από το πλαίσιο. Ο αδύνατος, μπορεί να είναι π.χ. ο αδύνατος του Λυσία που έγραψε το “Υπέρ Αδυνάτου” και αφορούσε έναν χωλό άνθρωπο που υπερασπιζόταν τον εαυτό του στο δικαστήριο. Αδύνατος μπορεί να είναι και αυτός που στερείται τα καταγωγικά συμπαρομαρτούντα ενός υπερεκτιμημένου ανδρισμού, μιας ανεξήγητης μαγκιάς, μιας αντικοινωνικής έντασης, μιας ανεπεξέργαστης επιθετικότητας μιας τάσης για ναρκισσιστική κυριαρχία που αντανάκλαστικά παραπέμπουν π.χ. σε μια κρητική καταγωγή, χωρίς να θέλω να είμαι ρατσιστής και να θίξω τα καταγωγικά στοιχεία μιας συγκεκριμένης περιοχής, που δεν έχει μόνο αυτά. Βλέπετε τα στερεότυπα που πάνε; Βλέπετε πώς κάποιοι άνθρωποι γίνονται θύματα

αυτών των στερεοτύπων, όταν μάλιστα στεγάζονται, ζουν και σπουδάζουν σε πλαίσια μη ανεκτικά, σε συνθήκες υποκοουλτούρας.

ΚΓ-Σε τέτοιες σχολές είναι επιβεβλημένη η παρουσία ενός ψυχιάτρου, ή ενός ψυχολόγου;

ΦΜ-Η παρουσία ενός ψυχιάτρου, είναι απαραίτητη για όλη την κοινωνία, από τη βουλή, μέχρι την γαλακτοκομική σχολή. Ζούμε την απόλυτη τρέλα, την εκτός πλαισίου συμπεριφορά. Είμαστε στον αστερισμό της ψυχοπαθολογίας. Κατά την γνώμη μου δεν υπάρχει ανθρωπιστική κρίση στην Ελλάδα, υπάρχει σαφής και σοβαρή κρίση ψυχοπαθολογίας. Υπάρχει απίστευτη αδυναμία συνεννόησης και επικοινωνίας. Δεν ενδιαφέρεται κανείς για τον άλλο και για τίποτε κοινό ή συλλογικό. Άκουσα κάποιο πρόσωπο που έχει σχέση με την γαλακτοκομική σχολή και έλεγε ότι «εγώ έχω ήσυχη την συνείδησή μου». Είναι δυνατό να «έχουμε ήσυχη την συνείδηση μας», όταν χάνεται ένα παιδί και μάλιστα κάτω από τέτοιες συνθήκες; Θα πρέπει επομένως να έχουμε όλοι ήσυχη την συνείδηση μας; Αυτό το «όλοι έχουμε ήσυχη την συνείδησή μας» το περιγράφει ο Ρόμπερτ Μούζιλ στο βιβλίο του «Ο νεαρός Τέρλες» που θεωρείται το προδρομικό βιβλίο για την άνοδο της βίας και του ολοκληρωτισμού στην Ευρώπη τον προηγούμενο αιώνα. Ας ελπίσουμε να μην είναι σημάδι επερχόμενων δεινών αυτό που συνέβη εδώ, γιατί το 2011 σκοτώθηκε μια έγκυος κοπέλα στην Μαρφίν και κανείς δεν είπε τίποτε, ελάχιστοι αντέδρασαν. Τώρα σκοτώθηκε ένας «αδύναμος». Καταλαβαίνετε που πάμε;

ΓΚ-Ένα άλλο ερώτημα που τίθεται είναι εάν οι καθηγητές στα σχολεία μπορούν να δίνουν λύση σε αυτού του είδους τα προβλήματα; Ένας μαθηματικός, ένας φυσικός, ένας φιλόλογος, πέρα από την καλή προαίρεση που έχει, πέρα από την παιδαγωγική θέληση που έχει να λύσει τέτοια ζητήματα, πρέπει να έχει και άλλες γνώσεις;

ΦΜ-Έχετε απόλυτο δίκαιο, αλλά από την άλλη πλευρά ας μην αποδίδουμε ευθύνη στους καθηγητές, είτε είναι καλοπροαίρετοι είτε όχι. Το πλαίσιο του σχολείου, τους έχει περιθωριοποιήσει, το κλασικό πλαίσιο του σχολείου σήμερα, ακυρώνει την ουσιαστική εκπαιδευτική και παιδαγωγική λειτουργία, λέει σε όλους «μην ασχολείστε». Το πλαίσιο αφήνει τον άνθρωπο ελαχιστοποιημένο εντός του. Δεν επιτρέπει στους καθηγητές να κάνουν τέτοιες παρεμβάσεις, γιατί αν το κάνουν, το πιθανότερο είναι να βρουν τον μπελά τους. Το πλαίσιο απαιτεί άλλα πράγματα, τον υποβιβασμό και την υποτίμηση του ανθρώπου, την φορμαλιστική συμπεριφορά του καθηγητή και την καταναγκαστική στάση του μαθητή. Έτσι είναι το πλαίσιο στην Ελλάδα. Αν δεν το καταλάβουμε, θα την πατήσουμε και θα την πατάμε συνεχώς.

ΓΚ-Πώς αισθάνεται ένας νέος όταν δέχεται αυτήν την μορφή βανδαλισμού, μέσα και έξω από μία σχολή; Αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας που συνέβη μέσα στην σχολή είναι το συμβάν;

ΦΜ-Η αυτοχειρία όπως άφησαν να φανεί ότι πρόκειται περί αυτοκτονίας, έχει κοινωνικά και ψυχολογικά αίτια. Εγώ είμαι οπαδός της κοινωνιογέννησης της αυτοχειρίας, όπως περιέγραψε το φαινόμενο ο Εμίλ Ντουρκχαϊμ ο Γάλλος

Κοινωνιολόγος, εκατό χρόνια πριν, που έγραψε το βιβλίο «Οι κοινωνικές αιτίες της αυτοκτονίας», θεωρώντας την αυτοχειρία ως αίτιο κοινωνικής ανομίας. «Όσο περισσότερο οι ψυχίατροι και οι ψυχολόγοι μελετούν το θέμα της αυτοκτονίας, τόσο περισσότερο μένει η ιδέα της αυτοκτονίας σαν πράξη ελευθερίας» και συνεχίζει «Καμία αυτοκτονία δεν μπορεί να θεωρηθεί ελεύθερη αφού το κοινωνικό φαινόμενο της αυτοκτονίας, υπακούει σε κοινωνιολογικούς νόμους». Εγώ λοιπόν πιστεύω στην κοινωνιογένεση αυτής της πράξης. Ο άνθρωπος για να ζήσει, χρειάζεται ένα ασφαλές πλαίσιο που να τον προασπίζει και να τον βοηθά. Αν κάποιος μέσα στο πλαίσιο στο οποίο βρίσκεται, αισθάνεται ανασφαλής, εάν εισπράττει ένα συνεχές stress και εάν έχει εισπράξει stress και από άλλα πράγματα στην ζωή του, τότε πιθανόν να δημιουργείται συνθήκη κοινωνικής ευαλωτότητας. Μάλλον, σε αυτήν την περίπτωση δεν είναι το πρώτο μοντέλο stress που έχει εισπράξει ένα τέτοιο παιδί, πιθανόν να υπάρχουν και άλλα *quanta stress* που έχει ζήσει σε όλη του την ζωή. Όπως καταλαβαίνετε κινητοποιείται μια κίνηση *domino*, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε μια τέτοια συμπεριφορά. Όλα αυτά που λέω έχουν και το στοιχείο της πιθανότητας μέσα τους, μιλάμε γενικά εκ των πραγμάτων.

ΓΚ-Την ώρα που κάνει κάποιος την απονενομημένη πράξη δεν φοβάται, εάν αυθόρμητα λειτουργήσουν κάποια αντανεκλαστικά;

ΦΜ-Πολύ σημαντική ερώτηση. Τα έχει περιγράψει ο Καρυωτάκης το 1928, όταν έκανε προσπάθειες να πνιγεί και δεν μπορούσε να συμβεί, γιατί ήταν ικανός κολυμβητής. Είναι πολύ σπουδαία η παρατήρηση για το τι συμβαίνει λίγο πριν από το απονενομημένο διάβημα. Προσωπικά πιστεύω έχοντας στοιχεία από αφηγήσεις ανθρώπων που έχουν κάνει απόπειρες, προφανώς, δεν έχουμε πληροφορίες ανθρώπων που έχουν ολοκληρώσει την αυτοκαταστροφική τους συμπεριφορά ότι έχει προηγηθεί ένας εκτελεστικός μηχανισμός ο οποίος σε ανθρώπους που έχουν ικανότητες να εμπεδώνουν τα νοητικά τους κατασκευάσματα, εντός του εγκεφάλου τους, να ολοκληρώνεται αυτό το σχέδιο και τίποτε να μην το εμποδίζει ή να το παραλλάσσει καθοδόν.

ΓΚ-Ο ρόλος της οικογένειας σε αυτές τις περιπτώσεις ποιος είναι; όταν υπάρχει ένα άτομο που είναι ανίσχυρο, πιστεύετε ότι ευθύνεται και η οικογένεια; Ο ρόλος της οικογένειας ποιος πρέπει να είναι σε τέτοιους είδους καταστάσεις;

ΦΜ- Ο ρόλος της οικογένειας είναι πολύ σημαντικός, γιατί στην Ελλάδα δεν υπάρχουν δομές για να στηρίζουν ένα παιδί με ευαλωτότητα, ή δυσκολίες προσαρμογής. Όμως υπάρχουν και οικογένειες που δεν μπορούν να βοηθήσουν, οικογένειες που είναι αδύνατες λόγω οικονομικών καταστάσεων, οικογένειες που είναι μακριά, οικογένειες που έχουν ελλείψεις ή ελλείμματα επικοινωνίας και συνοχής. Αυτές οι οικογένειες πραγματικά δεν μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά, αλλά τα παιδιά δεν πρέπει να μείνουν στο έλεος του Θεού. Στην Ελλάδα, οι οικογένειες λειτουργούν υπερπροστατευτικά. Για να διοριστεί το παιδί, αλλά και για να εκλεγεί ο γιος βουλευτής, ας πούμε, η οικογένεια πρέπει να έχει ανοίξει το

δρόμο. Μιλώ για την οικογενειοκρατία. Όλα η οικογένεια τα κάνει στην Ελλάδα και τα καλά και τα στραβά.

ΓΚ-Ο ρόλος της κοινωνίας ποιος πρέπει να είναι;

ΦΜ- Χρειαζόμαστε θεσμούς, παιδεία και ευαισθησία που μάλλον στην ελληνική κοινωνία, είναι είδη ένα ανεπαρκεία. Παραδόξως, αυτές τις μέρες υπάρχει ένα διάχυτο μούδιασμα, μια ανησυχία στη κοινωνία μαζί με ένα αίσθημα ανθρωπιάς. Οι Έλληνες δεν είναι ρατσιστές, οι Έλληνες είναι πολύ ανθρώπινοι και συναισθηματικοί.

ΓΚ-Υπήρχε ένα έντονο ενδιαφέρον, εγώ αυτό εισέπραξα από το ρεπορτάζ.

ΦΜ-Υπήρξε μια βαθύτατη ανθρώπινη συγκίνηση, μια συναισθηματική κινητοποίηση, ένα ρίγος εσωτερικό που κινητοποίησε αυθόρμητα αντανακλαστικά αγωνίας, κατανόησης και αλληλεγγύης. Λυπάμαι που ορισμένοι άνθρωποι στο διαδίκτυο επιτέθηκαν εναντίον του εκλιπόντος και γράφουν περιπαικτικά σχόλια. Υπάρχει η αρνητική πλευρά του κοινωνικού, αλλά η κοινωνία στο σύνολό της, τόσο των νέων αλλά και των ενηλίκων, βίωσε ένα ρίγος εσωτερικό με αφορμή αυτήν την περιπέτεια του νεαρού εκλιπόντος Βαγγέλη Γιακουμάκη.

Αυτά τα «αντανακλαστικά» ελπίζω να υποστούν κάποια επεξεργασία και να μας κάνουν πιο ανθρώπινους και πιο αλληλέγγυους.